

За произхода и ролята на (старо)българския език

Anda Amelia Neagu
Ca' Foscari, Venezia

НАИМЕНОВАНИЯ

- ▶ ЯЗЫКЪ СЛОВѢНСКЪ
 - ▶ ЯЗЫКЪ БЛЪГАРСКЪ

 - ▶ Старочерковнославянски
 - ▶ Старославянски
 - ▶ Праславянски
-

Основаване

- ▶ IX век
- ▶ наред със санскрит, гръцки, латински, готски и други древни писмени индоевропейски езици, помага в реконструкцията на индоевропейския праезик

Братята Кирил и Методий

- ▶ Старобългарският книжовен език е свързан с дейността на братята Константин-Кирил и Методий
- ▶ Те превеждат на солунския диалект най-необходимите книги на църквата: преводите имат богата и архаична граматическа структура
- ▶ гръцки, латински и еврейски (иврит): свещени езици в епохата на Кирил и Методий

Венецианският диспут

Беседа против триезичниците

„...Не пада ли от Бога дъжд еднакво за всички? Също и слънцето не грее ли на всички? Не дишаме ли всички еднакво въздух? И как вие не се срамувате, като признавате само три езика и като повелявате всички други племена и народи да бъдат слепи и глухи? Кажете ми: дали смятате Бога за безсилен, та да не може да даде това, или го смятате за завистлив, та да не иска?...” Пространно житие на Кирил

Културно-историческо значение на старобългарския език

- ▶ От XI в. той помага в оформянето на староруския и старосръбския литературен език
- ▶ Старобългарският език е не само първият писмен славянски литературен език, но е също и началото на българския език

Паметници

- Малък брой паметници
- Датират от края на X и от XI в.
- Написани на глаголица и на кирилица

НАЗВАНИЯ БУКВ	КИРИЛИЦА	ГЛАГОЛИЦА
АЗ	А а	Ⳛ Ⳛ
БУКИ	Б б	Ⳛ Ⳛ
ВЕДИ	В в	Ⳛ Ⳛ
ГЛАГОЛЬ	Г г	Ⳛ Ⳛ
ДОБРО	Д д	Ⳛ Ⳛ
ЕСТЬ	Є є Ѳ Ѳ	Ⳛ Ⳛ
ЖИВЕТЕ	Ж ж	Ⳛ Ⳛ
ЗЕЛО	З з ѕ ѕ	Ⳛ Ⳛ
ЗЕМЛЯ	З з з	Ⳛ Ⳛ
ИЖЕ	И и и	Ⳛ Ⳛ
И	І і (і) і̄ (ѣ)	Ⳛ Ⳛ Ⳛ
КАКО	К к	Ⳛ Ⳛ
ЛЮДИ	Л л	Ⳛ Ⳛ

НАЗВАНИЯ БУКВ	КИРИЛИЦА	ГЛАГОЛИЦА
ШТА	Ш ш	Ⳛ Ⳛ
ЕР	Ъ ъ	Ⳛ Ⳛ Ⳛ
ЕРЫ	Ы ы (ы) ѱ ѱ	Ⳛ Ⳛ Ⳛ Ⳛ Ⳛ Ⳛ
ЕРЬ	Ь ь	Ⳛ Ⳛ Ⳛ
АТЬ	Ѣ ѣ	Ⳛ Ⳛ
Ю	Ю ю	Ⳛ Ⳛ
И+А = Я	Ѧ ѧ	
МАЛЫЙ ЮС	Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ Ѧ	Ⳛ Ⳛ Ⳛ Ⳛ Ⳛ Ⳛ
БОЛЬШОЙ ЮС	Ѧ Ѧ (Ѧ)	Ⳛ Ⳛ Ⳛ
КСИ	Ѧ Ѧ	
ПСИ	Ѧ Ѧ Ѧ	
ФИТА	Ѧ Ѧ	Ⳛ Ⳛ
ИЖИЦА	Ѧ Ѧ Ѧ	Ⳛ Ⳛ

Глаголически паметници

- **Зографско евангелие** - четвроевангелие

Писано е в западнобългарската област в края на X в. До 1860 г. се намира в българския светогорски манастир Зограф, откъдето носи и своето наименование

- **Марийнско евангелие** – четвроевангелие

Открито е в един гръцки светогорски манастир

- **Асеманиево евангелие**

Наречено е на името на откривателя си, учения ориенталист от XVIII в., Асеманий. Намира го в един йерусалимски манастир и го оставя на съхранение във Ватиканската библиотека в Рим

- **Синайски молитвеник**

Намира се в един манастир в планината Синай. Съдържа молитви и някои ритуали

- **Клоцов сборник** - 14 листа

Наречен е на името на своя бивш притежател - австрийския граф Клоц. Сега части от него се пазят в библиотеката на град Тренто (Италия) и в един музей в град Инсбрук

Кирилски паметници

► Супрасълски сборник

Носи името си от Супрасълския манастир в околностите на Белосток, където е открит. Паметникът е писан в Източна България

► Енински апостол

Паметникът, който произхожда от XI в., е открит неотдавна в казанлъшкото село Енина. Съдържа откъси от така наречения избран апостол

- Съществуват и някои кратки откъси, които са познати в науката под следните наименования:

Листове на Ундолски, Слуцки псалтир, Хилендарски листове, Македонски кирилски лист, Зографски листове, Новгородски или Киприянови листове.

